

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ทางลึก และผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์จากกิจกรรมในการรักษาสัตว์เลี้ยงแบบไม่มีส่วนร่วมประกอบการสนทนาและการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การศึกษาเอกสาร และสังเกตการประชุมกลุ่มของผู้นำสตรีระดับอำเภอ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษาคือ สตรีผู้นำในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำของหน่วยงาน สมาคม กิจกรรมต่างๆ เป็นสตรีผู้นำที่มีกิจกรรมด้านสัตว์เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง สามารถติดต่อได้สะดวก กระจายอยู่หลายพื้นที่และหน่วยงาน มีความหลากหลายทางด้านอายุ อาชีพ ฐานะ การศึกษา เช่น สตรีผู้นำด้านวิชาการ สตรีผู้นำด้านองค์กรพัฒนาเอกชน สตรีผู้นำกลุ่มแม่บ้าน ประมาณ 200 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ดังนี้คือ เป็นสตรีผู้นำที่มีกิจกรรมด้านสัตว์เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง สามารถติดต่อได้สะดวก กระจายอยู่หลายพื้นที่และหน่วยงาน มีความหลากหลายทางด้านอายุ อาชีพ ฐานะ การศึกษา สามารถเลือกสตรีผู้นำด้านองค์กรพัฒนาเอกชนได้จำนวน 6 คน สตรีผู้นำด้านวิชาการจำนวน 3 คน สตรีผู้นำกลุ่มแม่บ้านจำนวน 8 คน รวม 17 คน

ทั้งนี้ทุกกลุ่มตัวอย่างย่อยผู้วิจัยใช้วิธีการหาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ไปสู่ผู้ให้ข้อมูลคนอื่นเชื่อมโยงกันเป็นทอดๆ ไป โดยชื่อของผู้นำสตรีที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ล้วนเป็นชื่อสมมติทั้งสิ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแน่นอนที่ไม่มีกำหนดคำตอบไว้ตายตัวเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คำถามและลำดับคำถามจึงเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้ ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการตัดแปลงคำถามให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และผู้ตอบมีอิสระในการตอบ และกำหนดเนื้อหาการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามกรอบความคิดการวิจัยและทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อเป็นประเด็นและเนื้อหาในการกำหนดการสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยโครงร่างการสัมภาษณ์มี 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นแบบสัมภาษณ์ทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ส่วนที่สอง เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกทั้งกลุ่มตัวอย่างและบุคคลรอบข้าง ครอบคลุมประเด็นคำถามต่างๆ คือ

- (1) แนวคิดของผู้นำสตรีในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (2) วิธีการของผู้นำสตรีในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (3) กระบวนการสร้างเครือข่ายและวิวัฒนาการของเครือข่ายของผู้นำสตรีในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.2 นอกจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำสตรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำตรงและเชื่อถือได้

2.3 บันทึกข้อมูลสองขั้นตอน คือขั้นแรกจดบันทึกย่อขณะที่กำลังสัมภาษณ์หรือทันทีหลังการสัมภาษณ์และบันทึกเทปในการสัมภาษณ์เพื่อนำมาเรียบเรียงภายหลัง ขั้นที่สอง คือนำบันทึกย่อและบันทึกเทปมาเรียบเรียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเริ่มต้นศึกษาจาก เอกสารทำเนียบองค์กรสตรีแห่งประเทศไทยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่และจากผู้นำ ตรวจสอบหาผู้นำสตรีในองค์กรสตรี นักวิชาการสตรีที่เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม แล้วติดต่อนักสัมภาษณ์ ส่วนผู้นำสตรีระดับอำเภอ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่และจากผู้นำ จากนั้นโทรศัพท์นัดสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลหลักทำให้สามารถเก็บข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆต่อไปจนเกิดการอิ่มตัวของข้อมูล

3.2 จัดตารางการนัดหมายสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างและสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกซึ่งมีทั้งที่บ้าน ที่ทำงานผู้นำสตรีและที่ทำงานผู้วิจัย ในส่วนของผู้นำสตรีที่มาสัมภาษณ์ที่ทำงานผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยได้นัดหมายอีกครั้งเพื่อเข้าไปดูพื้นที่สนาม

3.3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างคำถาม และรายละเอียดที่กำหนดขึ้น รวมถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมถึงการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่ให้สัมภาษณ์ของผู้นำสตรีทุกคนรวมทั้งสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมด้วย ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 1 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาพิจารณาและจัดกระทำให้เป็นระบบโดยจำแนกข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็น แนวคิด วิธีการ กระบวนการสร้างเครือข่าย และวิวัฒนาการของเครือข่ายของผู้นำสตรีในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เข้าใจง่ายและมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล(Logical Relation) โดย

4.1.1 จำแนกประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการทรัพยากรป่า การจัดการขยะ การเกษตรและการผลิตแบบธรรมชาติ การใช้แนวทางและหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเป็นหมวดหมู่ในประเด็น แนวคิดในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำสตรี

4.1.2 จำแนกประเด็นการถ่ายทอด การวางแผน การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วม การเป็นผู้นำเสนอแนวคิดหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหมวดหมู่ในประเด็น วิธีการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำสตรี

4.1.3 จำแนกประเด็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรืออื่น ๆ ที่เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทุกด้านของบุคคลที่มีต่อกันและชุมชน โครงสร้างของเครือข่ายของผู้นำสตรี และวิวัฒนาการของเครือข่ายเป็นหมวดหมู่ในประเด็น กระบวนการสร้างเครือข่าย และวิวัฒนาการของเครือข่ายในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำสตรี

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลตามหมวดหมู่ข้างต้นตามกรอบแนวความคิดในการศึกษา เพื่อสรุปปรากฏการณ์ที่มองเห็นไปหากฎเกณฑ์ หลักการ หรือความเป็นนามธรรม(Analytic Induction)โดยใช้แนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดสตรีในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดสตรีกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แนวคิดเครือข่ายสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมตลอดจนข้อค้นพบจากงานวิจัยสตรีกับสิ่งแวดล้อม มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์